

Довірлива козуля

Володимир Титаренко

Навколо Заврайського лісу пролягли грузькі болота, помережані ледь примітними стежками. Хто не знає туди дороги, хай краще й не потикається, в цю дрімотну пушу. Мій батько ще до війни працював у цих краях лісником. Жили ми серед густого лісу в невеличкому кам'яному будиночку, якому, мабуть, було років двісті, жили вчотирьох: я, мати, батько і менша сестра Ліда. Довгими зимовими вечорами батько любив розповідати про те, що Діялося колись у наших лісах. І найчастіше мова заходила про Заврайський ліс.

У ті далекі часи, коли на українські землі нападали татари і, плюндруючи села та хутори, забирали людей в неволю, тутешнє населення тікало в цей ліс і переховувалося там, аж поки минала небезпека. А що татари насакували майже кожного року, то люди й назавжди почали селитися в глухомані. На острівцях, оточених болотами, будували оселі, викохували садки. І понині на тих садибах ростуть старезні здичавілі груші, яблуні, велетенські волоські горіхи.

Часто розповідав батько й про скарби, буцімто заховані в тих краях у глибоких криницях. І лежать ці скарби там, чекають, поки їх хтось знайде. Я розповідав про почуте у школі своїм товаришам, мене слухали із зачасним подихом. А там хтось і запропонував дочекатися літа й піти в Заврайський ліс шукати отих скарбів.

Найчастіше батько розповідав про Михалків хутір, про криницю, що й досі є там під віковою грушею. У тій криниці нібито старий козак Михайло сховав свій скарб.

І ось, коли настало літо, я з товаришами вирушив на пошуки того скарбу. Мені не раз доводилося бувати в тих краях: ходили з батьком туди по волоські горіхи. Отож ми швидко знайшли і хутір, і заповітну криницю. Вода в ній була холодна, била ключем з-під великого каменя, що виднівся в глибині, виповнювала криницю вщерть і струмком збігала в глибокий яр.

Скарбу ми, звичайно, ніякого не знайшли, хоч як шукали. З надією вдивлялися в кришталєво чисту воду, нишпорили довкола — і нічого нічого... Лізти в криницю не наважилися, побоялися, щоб у такій воді судом не схопила. Так і вернулися додому ні з чим. От тільки горіхи усім в очі запали. Але тоді вони були ще зелені, і ми вирішили прийти на Михалкову садибу восени. І таки ходили. Кожний по добрій торбі приніс додому отих горіхів. А смакота яка, що й не скажеш!..

І ось тепер приїхав я в стару свою оселю через багато років. Лісникував нині там молодий лісник, якого я добре знав і з яким, можна сказати, приятелював. Мене зустріли радо, і я майже одразу акліматизувався. Щоб не надокучати господарям, вже другого дня вирішив піти в Заврайський ліс по гриби. Там вони мали бути, принаймні колись було багато. Ну, а якщо раптом не знайду нічого, то заверну на Михалкову садибу й наберу отих пам'ятних мені з дитинства горіхів. Якраз і для них пора настала.

Я дуже люблю збирати гриби. За день пройдеш сорок, а то й п'ятдесят кілометрів, і

ніякої тобі втоми, навпаки, настроїй радісний, бадьорий. Приходжу в ліс на світанні, коли по землі стелиться білий, як молоко, туман. Починаю оглядати притрушене росою листя й зелену траву. Буває, оглянеш — немає нічого. Ще раз пройдешся, і раптом перед тобою постає ціла родина боровиків! Думаєш: і як же ти не помітив зразу? А може, гриби виростають з туману?

Вийшов я і цього разу дуже рано. У лісі ще глибокі сутінки. Понад ярмом в'ється ледь примітна вузька стежина. Треба поминути яр, і там почнеться дубовий ліс. Іду тією стежиною. І ось я в дубняку. Тут справжнє царство боровиків. Акуратно зрізую їх, щоб не пошкодити грибниці, і кладу в кошик. Не минає й години, як кошик повний. Сідаю на галявині, перебираю гриби. Сто двадцять боровиків! Не часто грибникам щастить похвалитися такою удачею. Тепер можна вертатися додому.

А додому не менше вісімнадцяти кілометрів. До Мпхалкової садиби тепер немає потреби йти. Вирішив, що піду наступного тижня. Просто туди. Вже не звертатиму на грибні галявини.

У лісі почало світліти. Десь там, на сході, уже зійшло сонце. На полі видно, настає день, а тут ще довго стоятимуть сірі сутінки.

Не встиг я перейти яр, як мені напереріз кинулася метка козуля. Зупинилася неподалік, налякано повела очима. Скільки не бував у лісі, а так близько ніколи не доводилося бачити цієї красивої тварини. Козулі дуже сторожкі і при найменшій небезпеці зникають. А ця побачила людину і не тікає, навпаки, намагається триматись поблизу. Постояв, подивився на свою несподівану супутницю і поволі обминаю її, щоб надаремно не полохати. Козуля трохи відбігла і знову зупинилася. Поведінка тварини мені здалася дивною. Що примусило її наблизитися до людини? Озирнувся довкола і нічого не побачив підозрілого. Може, козуля виросла серед людей і тепер сприйняла мене за свого господаря? Я чув, що сусідній лісник Павло Северин минулого року знайшов у лісі маленьке безпомічне козеня, і лісникова дружина вигоїла і виростила гарну козулю. Тварина стала зовсім ручною, звикла до людей, бавилася з лісниковими дітьми, ходила за ними слідом, як невсипуща ненька. Назвали вихованку Голубкою. І досить було покликати її, як вона одразу ж підбігала, лагідно терлася головою об руку. А навесні лісник вивів Голубку далеко в ліс і випустив її там на волю. Хоч як, мовляв, гарно в гостях, а в своєму рідному лісі краще. Пора Голубці шукати собі пару та своєю родиною обзаводитись.

Я зупиняюся, дивлюсь на козулю, кличу її:

— Голубко! Голубко! Іди сюди...

Ні, не підходить, але й не тікає. Я йду стежкою, а козуля біжить попереду. Зупиняється, озирається, ніби кличе: ходімо скоріше!.. То було незвичайне видовище. Струнка, граціозна козуля йде майже поряд з людиною і не намагається тікати, хоча й не наважується підійти впритул.

Так ми вийшли з дубового лісу на широку просіку. І тут раптом, оглянувшись назад, я побачив між дерев двох вовків. Сіроманці йшли за нами слідом не кваплячись, не наближались й не відставали. Я зупинився. Швидко нагорнув купу листя, дістав

сірники й заходився розпалювати вогнище. Руки в мене зрадливо тремтіли, не слухалися, сірники ламалися, вогке листя не хотіло займатися. Нарешті вогнище спалахнуло. А вовки стояли неподалік і нюшили повітря.

Козуля боязко позирала на вовків і тулилася ближче до вогнища. Я назбирав сухих гілок, докиї/ув їх у вогонь. Гілки одразу спалахнули, полум'я піднялося високо вгору. І тут вовки раптом зникли, десть розчинилися в гущавині.

Минув якийсь час, я загасив вогнище і почав вибиратися з лісу. Козуля знову бігла переді мною. Коли я зупинявся, зупинялася й вона. З поведінки наполоханої тварини можна було здогадатися, що вовки десть поблизу і вичікують слушної миті, щоб напасти на свою жертву.

Нарешті ми вибралися з лісу. Він тепер темнів чорною стіною позаду. Вовків ніде не було видно. Козуля, очевидно, відчула, що небезпека минулася і тепер хижаків можна не боятися. На мить вона зупинилась, оглянулася на мене і наче той вітер помчала полем до лісосмути, що виднілася метрів за п'ятсот.

Я повернувся додому, а мені ще довго з голови не йшла козуля, яка шукала в людини захисту й порятунку.